

Po wyroku TK niemal 200 tys. emerytów może odzyskać od ZUS nawet 64 tys. zł. Podpowiadamy jak to zrobić.

W związku z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 4 czerwca 2024 r., o sygn. akt SK

140/20 – niemal 200 tys. emerytów, którzy przed 6 czerwca 2012 r. przeszli na wcześniejszą emeryturę, a następnie – złożyli wniosek o emeryturę powszechną, która została im pomniejszona na podstawie art. 25 ust. 1b ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych – może teraz otrzymać od ZUS wyrównanie. Zgodnie z szacunkami ZUS – sięgające nawet 64075 zł.

Podpowiadamy kogo dokładnie obejmuje zakres podmiotowy wyroku Trybunału i w jaki sposób można dochodzić swoich praw.

TK: osoby, które przeszły na wcześniejszą emeryturę przed 6 czerwca 2012 r., nie powinny mieć – z tego powodu – pomniejszanej wysokości emerytury powszechnej.

W dniu 4 czerwca 2024 r., w sprawie o sygn. akt SK 140/20, zapadł wyrok Trybunału Konstytucyjnego, zgodnie z którym – art. 25 ust. 1b ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz.U. z 2023 r. poz. 1251) w zakresie, w jakim dotyczy osób, które przed 6 czerwca 2012 r. (tj. przed ogłoszeniem ustawy zmieniającej ustawę z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, wprowadzającej ww. przepis art. 25 ust. 1b ustawy), złożyły wniosek o jedną z emerytur wymienionych w art. 25 ust. 1b oraz nie osiągnęły wieku emerytalnego – jest niezgodny z art. 67 ust. 1 w związku z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Zakwestionowany w skardze kasacyjnej art. 25 ust. 1b ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, który wszedł w życie 1 stycznia 2013 r., wprowadził zasadę, zgodnie z którą – **ubezpieczonym, którzy na podstawie przepisów wymienionych w tym artykule, pobierali emeryturę przed osiągnięciem powszechnego wieku emerytalnego, a następnie złożyli wniosek o emeryturę powszechną – podstawę obliczenia emerytury, pomniejsza się o kwotę stanowiącą sumę kwot pobranych emerytur w wysokości przed odliczeniem zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych i składki na ubezpieczenie zdrowotne.**

Przed wejściem w życie ww. przepisu art. 25 ust. 1b ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, tj. przed 1 stycznia 2013 r. natomiast – pobieranie emerytur przysługujących przed osiągnięciem powszechnego wieku emerytalnego, nie zmniejszało natomiast wysokości emerytury powszechnej przysługującej po osiągnięciu wieku emerytalnego, a nawet mogło zwiększać jej wysokość (im później po osiągnięciu powszechnego wieku emerytalnego – ubezpieczony

pobierający emeryturę wymienioną w art. 25 ust. 1b ustawy, złożył wniosek o emeryturę powszechną). Osoby, które w stanie prawnym obowiązującym przed wejściem w życie art. 25 ust. 1b ustawy, nabyły prawo do którejkolwiek z wymienionych w tym przepisie emerytur przysługujących przed osiągnięciem powszechnego wieku emerytalnego, pozostawały zatem w uzasadnionym przekonaniu, że złożenie wniosku o tego rodzaju emeryturę i jej pobieranie – nie spowoduje w przyszłości negatywnych konsekwencji dla wysokości emerytury powszechnej ustalonej według formuły zdefiniowanej składki.

W związku z powyższym – **„Trybunał uznał, że w rozpoznawanej sprawie doszło do naruszenia zasady zaufania obywateli do państwa i stanowionego przez nie prawa. Ubezpieczeni, którzy zdecydowali się na korzystanie z wcześniejszej emerytury, nie mieli – w momencie podejmowania tej decyzji na podstawie obowiązującego wówczas stanu prawnego – świadomości co do skutków prawnych, jakie może ona wywoływać w sferze ich przyszłych uprawnień z tytułu emerytury powszechnej. W szczególności – nie mogli przewidzieć, że przejście na emeryturę jeszcze przed osiągnięciem powszechnego wieku emerytalnego, będzie wiązało się z pomniejszeniem zgromadzonego kapitału o pobrane świadczenia. Nie spodziewali się, że wypłacanie świadczeń emerytalnych wpłynie na sposób ustalania wysokości świadczenia w ramach emerytury powszechnej. Z takimi konsekwencjami, mogły liczyć się osoby, które decydowały się na skorzystanie z prawa do wcześniejszej emerytury po ogłoszeniu ustawy nowelizującej (tj. po 6 czerwca 2012 r.). Dopiero od tego momentu osoby ubezpieczone mogły zapoznać się z nowymi regulacjami.”**

Ostatecznie – Trybunał uznał, że – **skarżący, podobnie jak i każda inna osoba, która złożyła wniosek o wcześniejszą emeryturę przed 6 czerwca 2012 r. (tj. przed ogłoszeniem ustawy wprowadzającej art. 25 ust. 1b ustawy) – nie miał możliwości przewidzieć konsekwencji, jakie na mocy nowo wprowadzonych przepisów, wiązały się ze skorzystaniem z prawa do wcześniejszego świadczenia (tj. że z tego powodu – wysokość, przysługującej im emerytury powszechnej, ulegnie pomniejszeniu).** Tego rodzaju legislacja, w ocenie Trybunału, w żaden sposób nie mieści się w ramach wyznaczonych przez art. 67 ust. 1 w związku z art. 2 Konstytucji.

Kto, w związku z wyrokiem TK, może domagać się zwrotu świadczeń emerytalnych, w zakresie nieustłusznie pomniejszonym na podstawie art. 25 ust. 1b ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych?

W związku z wyrokiem TK z dnia 4 czerwca 2024 r., sygn. akt SK 140/20, zgodnie z którym **art. 25 ust. 1b** ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, został **uznany za niezgodny z art. 67 ust. 1 w związku z art. 2 Konstytucji RP, w zakresie dotyczącym osób, które przed 6 czerwca 2012 r.** (tj. przed ogłoszeniem ustawy zmieniającej ustawę z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, wprowadzającej ww. przepis art. 25 ust. 1b ustawy), **złożyły wniosek o jedną z emerytur wymienionych w art. 25 ust. 1b oraz nie**

osiągnęły wieku emerytalnego – zwrotu świadczeń emerytalnych w zakresie niestusznie pomniejszonym o sumę kwot pobranych emerytur wcześniejszych, mogą domagać się:

1. **kobiety urodzone w latach 1949-1959 (z wyłączeniem rocznika 1953)**

oraz

2. **mężczyźni urodzeni w latach 1949-1954 (z wyłączeniem rocznika 1953),**

którzy przed dniem 6 czerwca 2012 r. nabyli prawo do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym (tj. przed osiągnięciem powszechnego wieku emerytalnego) i zdecydowali się przejść na taką emeryturę, a następnie – złożyli wniosek o emeryturę powszechną.

Zakresem podmiotowym wyroku Trybunału z dnia 4 czerwca 2024 r., nie są objęte osoby urodzone przed 1 stycznia 1949 r., ponieważ od dnia 1 maja 2015 r. – pomniejszenie podstawy obliczenia emerytury kapitałowej dla ubezpieczonych urodzonych przed 1 stycznia 1949 r., spełniających warunki określone w art. 55 ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych – następuje na mocy art. 55a ust. 2 ww. ustawy, a nie na podstawie jej art. 25 ust. 1b.

Adresatami art. 25 ust. 1b ustawy (i tym samym – osobami objętymi zakresem podmiotowym wyroku Trybunału) są zatem wyłącznie **ubezpieczeni urodzeni po dniu 31 grudnia 1948 r., którzy na podstawie wymienionych tam przepisów, pobierali emeryturę przed osiągnięciem powszechnego wieku emerytalnego, a następnie (przed 6 czerwca 2012 r.) złożyli wniosek o emeryturę powszechną.** Nie mieli oni bowiem – w momencie podejmowania decyzji o przejściu na wcześniejszą emeryturę – świadomości co do skutków prawnych, jakie może ona wywoływać w sferze ich przyszłych uprawnień z tytułu emerytury powszechnej. Nie mogli przewidzieć, że przejście na emeryturę przed osiągnięciem powszechnego wieku emerytalnego, będzie wiązało się z pomniejszeniem zgromadzonego kapitału o pobrane świadczenia, co będzie miało bezpośredni wpływ na sposób ustalania wysokości świadczenia w ramach emerytury powszechnej, a w konsekwencji na jej wysokość.

Zakresem podmiotowym wyroku Trybunału z dnia 4 czerwca 2024 r., nie są również objęte osoby urodzone w 1953 r., ponieważ w ich sprawie zapadł już wyrok Trybunału z dnia 6 marca 2019 r., w sprawie o sygn. akt P 20/16. Po wydaniu ww. wyroku z dnia 6 marca 2019 r. – ustawą z dnia 19 czerwca 2020 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2020 r., poz. 1222) – dodano do ustawy emerytalnej art. 194i i art. 194j. Zgodnie z art. 194i – „*do ustalenia podstawy obliczenia emerytury, o której mowa w art. 24, ubezpieczonego urodzonego w 1953 r., nie stosuje się przepisu art. 25 ust. 1b, jeżeli wniosek o przyznanie tej emerytury zgłosi w terminie 6 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy z dnia 19 czerwca 2020 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. poz. 1222), pod*

warunkiem że prawo do emerytury przed osiągnięciem wieku emerytalnego ma ustalone na podstawie wniosku złożonego przed dniem 1 stycznia 2013 r.”. Zakres podmiotowy ww. przepisu dotyczy jednak wyłącznie osób urodzonych w jednym – 1953 r., a zatem **skutki wyroku Trybunału z 4 czerwca 2024 r. – w zakresie podmiotowym – są znacznie szersze.**

Co należy zrobić, aby otrzymać zwrot świadczeń emerytalnych, w zakresie niestusznie pomniejszonym na podstawie art. 25 ust. 1b ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych?

W związku z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 4 czerwca 2024 r., sygn. akt SK 140/20 – **ustawodawca** – analogicznie jak po ww. wyroku Trybunału z dnia 6 marca 2019 r., w sprawie o sygn. akt P 20/16 – **powinien uwzględnić odpowiednie regulacje w ustawie z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, które usystematyzują zasady ponownego ustalenia wysokości emerytury ubezpieczonych, których dotyczy wyrok.**

Na chwilę obecną, regulacje te nie zostały jednak wprowadzone.

Nie oznacza to, że emeryci muszą beczynn timer czekać na „ruch” ze strony rządzących. Już dzisiaj – mogą bowiem wystąpić do ZUS z wnioskiem o **wznowienie postępowania z mocy art. 190 ust. 4 Konstytucji RP, powołując się na wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 4 czerwca 2024 r., sygn. akt SK 140/20.** Orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego o niezgodności z Konstytucją aktu normatywnego, na podstawie którego została wydana ostateczna decyzja administracyjna – stanowi bowiem podstawę do wznowienia postępowania na zasadach i w trybie określonym w przepisach właściwych dla danego postępowania. W następstwie powyższego wniosku – zgodnie ze stanowiskiem przedstawionym przez ZUS – **w związku z brakiem publikacji (na dzień dzisiejszy) ww. wyroku Trybunału Konstytucyjnego w Dzienniku Ustaw – organ wyda jednak decyzję o odmowie wznowienia postępowania.** To jednak nie zamyka dalszej drogi odwoławczej, a wręcz ją „otwiera”, ponieważ od ww. decyzji ZUS o odmowie wznowienia postępowania – przysługiwać będzie odwołanie do sądu powszechnego, przed którym będzie można dochodzić swoich praw.

Na jakie wyrównanie – w związku z wyrokiem TK – mogą liczyć emeryci?

Zgodnie z szacunkami przedstawionymi przez ZUS w piśmie z dnia 26 czerwca 2023 r., znak 992600.035.11.2023, skierowanym do Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej w sprawie toczącej się jeszcze wówczas przed Trybunałem sprawy o sygn. akt SK 140/20 – ZUS stwierdził, że „**szacunkowa przeciętna miesięczna podwyższa świadczenia dla osób** (tj. osób, które miały prawo do emerytury "wcześniejszej" przed 1 stycznia 2013, data przyznania im prawa do emerytury powszechnej przypada po 2012 r. oraz miały pomniejszającą podstawę obliczenia emerytury powszechnej) **wynosi 1191 zł, a przeciętna kwota wyrównania – 64075 zł”.**